PRZEGLĄD CERAMICZNY

WYCHODZI 10. i 25. KAŻDEGO MIESIĄCA.

Redaktor: Inżynier ***Karol Rolle.***

PRZEDPŁATA ROCZNA:
10 kor., 5 rsr., 10 mk., 12 fr.
Prenumeraty mniejszej jak roczna nie przyjmuje się.
ZESZYT POJEDYNCZY 50 H.

ADRES ADMINISTRACYI I REDAKCYI:
PODGÓRZE, św. FLORYANA 5.

CENA OGŁOSZEŃ WYNOSI:
Za cm^2 6 hal. Cała strona 20 k., 1/2 str. 12 k., 1/4 str. 7 k., 1/8 str. 4 k., przy 6-krotnem powtórzeniu 10%, 12-krotn. 16%, 18-krotn. 20%, 24-krotnem 25% opustu.

Prenumeratę na Królestwo i Cesarstwo przyjmuje: E. Wende i Sp. Warszawa Krak. Przedm. 9, i Administracya Gazety handlowo-rzemieślniczej w Warszawie Aleja Szucha Nr. 19.

Fundusz pożyczkowy na wyrób dachówek.

Przy sposobności uchwalania zmiany ustaw budowniczych o obowiązku krycia dachów materyałem ogniotrwałym, ustanowił Sejm krajowy fundusz pożyczkowy dla reprezentacyj powiatowych na ułatwienie krycia dachów materyałem ogniotrwałym, w sumie 1,500.000 koron.

Z funduszu tego udzielać będzie Wydział krajowy reprezentacyom powiatowym bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek: a) Na bezprocentowe, zwrotne w 10 latach, pożyczki dla ubogiej ludności włościańskiej i małomiejskiej w razie dostarczenia dostatecznej porękі, w celu ułatwienia jej krycia budynków ogniotrwałym materyałem. b) Na zakładanie w miarę uznania Wydziału krajowego powiatowych składów dachówek glinianych i cementowych pod warunkiem, że wydziały powiatowe zaopatrywać będą z tych składów ludność włościańską i małomiejską w dachówkę za zwrotem ceny fabrycznej, z doliczeniem jedynie kosztów dostawy do składu powiatowego. c) Na zakładanie warsztatów dachówek cementowych Radom powiatowym, a szczególnie powiatom, gdzie dowóz tak dachówek glinianych, jakoteż cementowych, jest utrudniony i z wielkimi kosztami połączony, — a to pod nadzorem fachowym.

Sejm uchwalił zarazem sankcyonowaną obecnie nowelę do § 24 ustawy o repr. pow., mocą której Wydział krajowy upoważniony został do samoistnego zezwalania reprezentacyom powiatowym na pożyczki, przeznaczone na pomoc dla ludności powiatu dotkniętej klęską elementarną, lub na ułatwienie krycia budynków ogniotrwałym materyałem.

Ustawowe wprowadzenie ogólnego obowiązku krycia dachów materyałem ogniotrwałym, było powodem ustanowienia przez Sejm krajowego funduszu pożyczkowego w sumie 1 500.000 k., celem udzielenia ubogiej ludności włościańskiej i małomiejskiej pomocy w nabyciu tego ogniotrwałego materyału.

Pomoc ta kraju będzie pośrednią, mianowicie przez udzielanie reprezentacyom powiatowym odpowiednich, bezprocentowych, zwrotnych w 10 latach pożyczek. Nowy ten fundusz pożyczkowy postanowił Wydział krajowy wprowadzić w życie już obecnie.

Pierwszeństwo do korzystania z krajowego funduszu pożyczkowego będą miały te powiaty, w których niema żadnych fabryk dachówek a nadto z powodu trudności komunikacyjnych lub znaczniejszej odległości fabryki dachówek od siedziby powiatu, dostawa dachówek do powiatowego składu jest niezwykle utrudnioną.

Wydział krajowy zwrócił uwagę Wydziałów powiatowych, że wyrób dachówek cementowych, jeśli one mają odpowiadać przeznaczeniu, względnie jeśli ludność, któraby miała zaopatrywać się w tę dachówki, niema być narażoną na niepowetowane straty, musi podlegać ciągłej fachowej kontroli.

Jakość bowiem tej dachówki zależy między innemi: od użycia piasku odpowiedniego i od jego czystości, od jakości cementu, od dokładnego zmieszania tych materyałów, a co niemniej ważne, od należytego uleżenia się gotowych dachówek, co wymaga często roku całego lub nawet dłuższego czasu.

Wydział krajowy na wypadek zamiaru powiatu zaciągnięcia pożyczki na założenie warsztatów dla dachówek cementowych, wymagać będzie, iżby Rada powiatowa zarazem ustanowiła fachowy nadzór dla tych warstatów, oraz żeby Wydział powiatowy o ustanowieniu tego nadzoru równocześnie zawiadomił Wydział krajowy, podając przytem kwalifikacyę funkcyonaryusza, któremu nadzór oddano.

Jeśli zaś powiat zamierzałby założyć u siebie skład dachówek glinianych lub cementowych, wówczas mógłby na ten cel uzyskać pożyczkę tylko pod tym warunkiem, że Rada powiatowa powzięłaby wyraźną uchwałę iż ludność włościańska i małomiejska będzie mogła zaopatrywać się w dachówki ze składu powiatowego za zwrotem tylko ceny fabrycznej, z doliczeniem jedynie kosztu dostawy do rzeczonego składu powiatowego.

W celu unormowania rozdawnictwa pożyczek z tego funduszu, rozesłał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych kwestyonaryusze z następującemi pytaniami:

I. Czy powiat posiada już fundusz przeznaczony na ułatwienie krycia dachów ogniotrwałym materyałem, i w jakiej mierze korzystał powiat z funduszu pożyczkowego ustanowionego na cel powyższy przez Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i „Dniestr“ we Lwowie, oraz w jaki sposób powiat użył odnośnej pożyczki.

II. Czy powiat posiada swój warstat dachówek cementowych, fabrykę rur betonowych lub fabrykę rurek drenarskich i pod jakim nadzorem fachowym.

III. W której gminie powiatu istnieje fabryka dachówek glinianych.

IV. W której gminie powiatu istnieją fabryki lub warstaty dachówek cementowych.

V. Czy powiat zamierza założyć powiatowy skład dachówek: glinianych — cementowych — lub warstaty dachówek cementowych i w której miejscowości.

VI. Czy powiat zamierza zaciągnąć w krajowym funduszu pożyczkowym pożyczkę (uchwała Rady powiatowej) i w jakiej wysokości: a) Na bezprocentowe zwrotne w 10 latach (za odpowiednią poręką) pożyczki dla ubogiej ludności włościańskiej i małomiejskiej na ułatwienie jej krycia dachów ogniotrwałym materyałem (dachówka, blacha); b) na założenie powiatowego składu dachówek (glinianych lub cementowych) lub c) na założenie warstatów dachówek cementowych.

Wydział krajowy odniósł się zarazem do Dyrekcyi skarbu z żądaniem wyjaśnień co do ułatwień przy opodatkowaniu założyć się mających warstatów, oraz przy należytościach w razie otrzymania pożyczek z funduszu pożyczkowego.

Wyroby gliniane japońskie.

Wstęp do katalogu zbiorów wyrobów ceramicznych japońskich w muzeum South-Kensington w Londynie obejmuje w ogólnych zarysach historyę garncarstwa japońskiego. Opis ten zestawiony z wielką znajomością rzeczy jest niezawodnie dziełem japońskiego fachowca.

Japończycy nauczyli się sztuki lepienia garnków od Koreańczyków i to kilkaset lat przed Chrystusem. Wyroby te były bardzo pojedyncze z początku, a później coraz ozdobniejsze. Zdobnictwo tych wyrobów jest już dziełem Japończyków. Pierwsze pięknie szklone wyroby japońskie z gliny z r. 1230 pochodzą z Seto. Wyrób porcelany datuje się od roku 1520 a twórcy tej sztuki pochodzili ze szkoły chińskiej. W wyrobach glinianych japońskich rozróżnić możemy: zwyczajne wyroby gliniane i kamionkowe szklone, wyroby fajansowe szklone z kolorowemi wzorami i porcelana. Porcelana japońska odznacza się doskonalszem wypaleniem niż chińska. Kapsli do wypalania użyto po raz pierwszy w r. 1770 w Arita.

Wyroby bywają zaopatrywane zazwyczaj w znaki, tak jak w Chinach. Znakami tymi bywają litery wówczas panującego króla, pierwsze litery miejscowości lub nazwisko garncarza.

Zbiory w muzeum South-Kensington sięgają od 7. wieku przed Chrystusem. *J. L.*

Z ruchu budowlanego w kraju.

W Żywcu ma być wybudowaną szkoła wydziałowa kosztem 230.000 kor. i realna kosztem 332.000 koron.

W Kołomyi ogłoszono rozprawę ofertową na budowę domu mieszkalnego na stacyi kolejowej kosztem 50 000 kor.

W Krakowie wojskowość przystępuje do budowy szpitala garnizonowego za cenę 1,900.000 kor.

We Lwowie oddaną została arch. Lewińskiemu budowa Izby handlowo-przemysłowej i Muzeum technologicznego za cenę około 600.000 kor.

Jak powstał piec obrotowy do wypalania cementu.

W r. 1886 w Lollar zarząd hut żelaznych postanowił przerabiać żużel wielkopiecowy na cement. W przeróbce tej napotykano na najrozmaitsze trudności, które zdawały się być nieprzezwyciężonemi. Usilna praca Forella została uwieńczona pomyślnym skutkiem z chwilą, gdy do wypalania zastosował piec rotacyjny w r. 1897.

Piec rotacyjny służył więc pierwotnie do fabrykacyi cementu żużlowego.

Ideę Forella zużytkowała fabryka maszyn w Hamburgu, i wkrótce zaczęła budować doskonale pracujące piece rotacyjne w r. 1899.

W Ameryce w r. 1893. piece rotacyjne znano i fabryka cementu »Warners Portlandzement Company« w tym czasie pracowała kilkoma takimi piecami przerabiając na portlandcement wapień łąkowy i glinę, a także w kilku innych fabrykach w stanie Nev-York można je było spotkać.

Amerykański system pieców rotacyjnych ma swój początek w hutach miedzi, gdzie używano bębnów obrotowych do prażenia rud miedzi. W Ameryce piece te szybko uzyskały obywatelstwo ze względu na tani opał naftowy.

W Niemczech, gdzie o opał naftowy jest trudniej, piece rotacyjne przechodzą okres ciężkich prób. Nastręczały się dwie wielkie trudności, a mianowicie sposób opalania i ogniotrwałe wyłożenie pieca.

Z początku budowano piece z przedpaleniskiem ale nie osiągnięto na tej drodze pomyślnych rezultatów, albowiem nie otrzymano tak wysokiej temperatury, aby masa cementowa należycie się wypaliła.

Po mozolnych próbach udało się wreszcie zastosować opalanie proszkiem węglowym. Próby wypadły bardzo dobrze, lecz samo przygotowanie pyłu węglowego natrafiało na liczne przeszkody. Technika rozdrobnienia stała wówczas już dość wysoko i istniały odpowiednie aparaty które dozwalały na mielenie węgla do takiej miałkości jaka była potrzebna, ale stale powtarzające się eksplozye, zapalanie się węgla i pożary całych fabryk cementu odstraszały nie jednego.

Wreszcie zdołano skonstruować aparaty specyalne i odpowiednie magazyny na węgiel mielony i usunięto wszelkie niebezpieczeństwo.

Już zdawało się, iż usunięto wszelkie przeszkody i że piec obrotowy rozpowszechni się po całym świecie. Tymczasem zauważono, iż piec pod względem ogniotrwałego wyłożenia pozostawia wiele do życzenia.

Najlepsze cegły szamotowe odpadały i niszczyły się tak szybko, iż ruch pieca musiał być ustawicznie przerywanym. Trudności znikły wtedy, gdy się przekonano, iż w parze z ogniotrwałością musi iść wytrzymałość cegły na działanie siły mechanicznej. Wyłożenie bowiem wystawione jest nie tylko na działanie wysokiej temperatury, lecz także na nieustanne tarcie wypalonych bryłek cementu.

Prócz tego zdarzało się jeszcze przypiekania się masy wewnątrz pieca i to w miejscu gdzie była najwyższa temperatura, lecz wskutek zmiany liczby obrotów pieca w jednostce czasu usunięto i tę trudność.

Tak powstał piec rotacyjny. Dzisiaj niktby się nie obawiał tej nowości. Piec rotacyjny znajduje coraz liczniejszych i chętniejszych nabywców. Tam gdzie jeszcze pracują piece szybowe, to jest znakiem, iż warunki miejscowe są korzystne dla fabrykanta, ale można twierdzić z całą stanowczością, iż warunki te prędzej czy później się zmienią i trzeba będzie pracę ręczną robotnika zastąpić pracą maszynową. Jednostka tej pracy maszynowej jest pozornie kosztowna, ale produkcya w jednostce czasu w porównaniu z pracą robotnika jest znacznie większą a produkt zdumiewa dobrocią i wytrzymałością, jakiej przy cemencie z pieców szybowych nikt osiągnąć nie potrafił.

J. L.

Przemysł magnezytowy w Austryi

Rozwój przemysłu magnezytowego w Austryi postępuje bardzo szybkim krokiem. W r. 1906 wywieziono do Stanów Zjednoczonych około 53.000 ton palonego magnezytu.

Magnezyt odkryto w początkach roku ośmdziesiątego w Styryi koło Weitsch w sąsiedztwie rud manganowych, ale eksploatacya jego nie opłacała się, ale z chwilą gdy Tow. górnicze Alpejskie po licznych próbach uznało magnezyt, za materyał nieoceniony pod względem swych własności przy hutnictwie stali i żelaza, wartość jego niesłychanie urosła.

Z początkiem roku 1882 produkcya jeszcze była mała; dopiero w r. 1890, gdy ogromny i chętny zbyt znaleziono w Ameryce, zaczęły powstawać wielkie zakłady. W r. 1897 fabryka w Weitsch zamieniła się w Tow. akcyjne z kapitałem 8 milionów koron i już w pierwszym roku wypłacono $7\frac{1}{2}\%$ dywidendy a w rok później 10%.

W marcu w r. 1905 zakłady w Weitsch zyskały dla siebie zakłady magnezytowe w Eichenberg i dolnej Austryi. Także Węgrzy mają fabryki magnezytu, które z zakładami w Weitsch związały się w kartel. W ostatnich czasach w budowie znajdują się 2—3 nowe zakłady i zostaną w roku przyszłym puszczone w ruch.

J. L.

Kronika.

Pożar wybuchł w d. 15 lipca w Rudniku miasteczku nad Sanem; spłonęło kilkadziesiąt domów.

Strejki. W Przemyślu wybuchł w początkach lipca strejk murzarzy, żądających 30% podwyżki wynagrodzenia. Strejk ten pociągnął za sobą lokaut, jaki przeprowadziło dziewięciu majstrów na 15-stu budowach. Strejk i lokaut po dwutygodniowem trwaniu zakończył się nieznacznem polepszeniem dla robotników.

Również w Przemyślu kilkudziesięciu robotników fabryki betonów Halperna zastrejkowało, żądając podwyżki zarobku z 2 na 3 kor. dziennie. Strejk trwał dni kilka.

W Stanisławowie we fabryce kafli St. Horoszkiewicza wybuchł strejk z powodu niezadowolenia robotników pomniejszego znaczenia.

Pożar we fabryce. W sobotę 20 lipca rano wybuchł pożar w gminnej fabryce dachówek w Płaszowie, dzierżawionej przez „Spółkę płaszowską". Przez nieuwagę robotnika ramka z pod dachówki spadła na żebrową płytę przykrywającą kanał w suszarni systemu Zastrowa, którym przechodzą gorące gazy. Od rozgrzanej płyty zatliła się ramka, a od niej zapaliły się ramki w całej komorze, wypełnionej podówczas dachówką. Pożar nie przybrał szerszych rozmiarów, ugaszono go natychmiast. — Jest to jednak dowód że suszarnia Zastrowa wymaga ogromnej staranności w obsłudze.

Nowe fabryki. Komarno. Buduje tu właściciel hr. Lanckoroński większą fabrykę dachówek. *G.*

Międzynarodowa wystawa. dla ochrony od wypadków hygieny przemysłowej i t. d. otwartą zostanie w Budapeszcie 1 sierpnia b. r.

Brak wagonów odczuwa dziś przemysł nadzwyczaj dotkliwie, gdyż dzięki temu węgiel stale drożeje. Słuszne żale kierują dziś interesowani pod adresem rządu, który zgrzeszył tak wielkim brakiem przewidywania. Skutki zapowiadają się bardzo przykre, bo zanosi się na wielkie przesilenie.

Długość linii kolejowych świata licząc tylko oddalenie między stacyami wynosi 886313 km. dddalenie ziemi od księżyca tylko 384420 km. t. z. że posiadaną, dziś długościa torów, możnaby połączyć pierścieniem ziemię i księżyc a pozostałą resztą opasać trzy krotnie równik. Jeżelibyśmy w powyższą cyfrę wliczyli tory stacyjne i dodali tory podwójne to cała długość szyn w ogóle wyniesie 1,181.784 km. albo jedna tylko wstęga 2,363.568 km, byłaby to wstęga sięgająca prawie do połowy drogi dzielącej nas od planety Wenus. Jeden meter szyny waży około 30 kg; gdyby ze wszystkich szyn ulano blok jednolity to ważyć on będzie 71 milionów ton, a objętość jego wyniesie 60,5 metra sześciennego.

Nowy środek wybuchowy płynne powietrze — znajduje czem raz szersze zastosowanie w górnictwie w Anglii.

Zakłady Krupa'a. Słynne zakłady przemysłowe Krupp'a posiadają swe własne kopalnie węgla i rudy żelaznej, wielkie piece, piece różne do wyrobu stali, odlewnie na odlewy zwykłe i twarde, pudlingarnie, młoty, tłocznie walcownie, warsztaty z wielkim oddziałem do wyrobu dział i pocisków, wreszcie zakład do budowy statków wodnych. Zakłady Krupa zatrudniają ogółem 65000 osób (w tej liczbie 5700 inżynierów, techników i urzędników administracyjnych). Dla pracowników tych zbudowano kolonie robotnicze złożone z domów i domków mieszkalnych z zabudowaniami gospodarczemi i t. p. szpitale apteki, pogotowia ratunkowe, schroniska dla starców i inwalidów, szkoły początkowe, szkoły przemysłowe dla dorosłych, biblioteki, czytelnie, kasy oszczędności i t. p.

Zadania dla kierownika.

Ceglarka wydaje w 500 minutach 16000 cegieł normalnych, do ich transportu używa się jednego człowieka, który surówkę odwozi na wózku do szopy; za każdy tysiąc otrzymuje on 15 h. — Szopy są oddalone o 150 m. a droga jest tak skomplikowaną, że jeden człowiek nie może na czas uporać się z odwózką, a maszyna musi na niego czekać.

Pytanie co będzie korzystniejszem czy postawienie drugiego robotnika i podwyższenie w ten sposób ceny kosztów transportu o 15 halerzy, czy też

oszczędzenie na transporcie a zmniejszenie wydajności ceglarki?

Przy rozwiązaniu należy wziąść pod uwagę że:

a) prasa pracuje 200 dni w roku

b) koszta jak amortyzacya, oprocentowanie, reparacya, oliwa i t. p. wynoszą rocznie 2300 kor.

Pytanie dodatkowe.

Ilu robotników najwyżej można zająć powyższą odwózką, bez podrożenia fabrykacyi?

Staraniem jaworowskiego Oddziału c. k. Tow. gospodarskiego
odbędzie się
w czasie od 1. do 15. września 1907 r.

Wystawa przemysłowo-rolnicza w Jaworowie

Wystawa obejmować będzie

1. Dział hodowlany (Wielka wystawa koni. bydła, trzody. i t. d.)
2. Rolnictwo, ogrodnictwo, sadownictwo itd.
3. Nawozy sztuczne
4. Dział rybacki.
5. Dział maszyn i narzędzi rolniczych.
6. Leśnictwo i łowiectwo.
7. Mleczarstwo i serowarstwo, oraz inne gałęzie przemysłu rolnego.
8. Przemysł domowy Jaworowa i okolicy (zabawki, koronki, szczotki, roboty koszykarskie, plecionki z szuwaru, mnóstwo rodzai robót drzewnych, garncarskich i t. p.)
9. Przemysł krajowy drobny i fabryczny we wszystkich jego kierunkach.
10. Wyroby szkół.
11. Etnografia powiatu i okol (stroje i sprzęt ludu, zdobienia w drzewie, hafcie i t. p. pisanki wielkanocne z całego powiatu, zdjęcia fotograficzne kościołów, cerkwi, bożnic, dalej dworów, chat włościańskich, krzyżów przydrożnych i t. p.

Bezpośrednie połączenie ze Lwowem. udogodnione na czas Wystawy, dobrze zorganizowane podwody tak do stacyi w Jaworowie jak i do stacyi kolei państwowej Sądowa Wisznia, przez Komitet przygotowane hotele wystawowe wykluczają jakiekolwiek niedogodności.

Komitet postarał się, by obok części ściśle wystawowej uprzyjemnić gościom pobyt tak na placu Wystawy jak i w Jaworowie. Koncerta, przedstawienia teatralne i wiele innych przyjemności obok pouczających na cały czas Wystawy zorganizowanych odczytów i wykładów, tak w dziale przemysłu, jak i rolnictwa, zjazdy korporacyi i kongresy fachowców, wszystko to razem sprawi, że czas Wystawy od 1. do 15. września ożywi i podniesie miasto Jaworów, a plac Wystawy, w dawniej królewskim parku (króla Jana Sobieskiego) zaroi się od gości całego kraju. Ruch handlowy dający się przewidzieć z ilości zgłoszonych Wystawców, powinien ściągnąć na ten czas i tych wszystkich. którzy wynieść by stąd mogli pożytek handlowy, to jest kupców.

Termin zgłoszeń do obesłania wystawy upływa z dniem 10. sierpnia b. r.

Wystawa obejmie także jarmark wyrobów krajowych.

KOMITET WYSTAWY.

Zarząd fabryki dachówek we Lwowie

ul. Janowska 108, poszukuje zaraz

POMOCNIKA PALACZA

do kręgowego pieca; dobrego DOZORCY DO SUSZARNI.

1. 3.

Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi.

Rok szkolny w Krajowej Szkole garncarskiej w Kołomyi rozpocznie się dnia 1. września b. r.

Warunki przyjęcia:

1 Ukończony 13. rok życia i fizyczne uzdolnienie do zawodu rękodzielniczego.

2. Ukończona szkoła ludowa z dobrym postępem.

Podania zaopatrzone w metrykę i ostatnie świadectwo szkolne należy adresować: „Do Dyrekcyi kraj. Szkoły garncarskiej w Kołomyi".

Przy szkole znajduje się internat, w którym ubodzy uczniowie zamiejscowi za niewielką opłatą otrzymują całe utrzymanie. Przyjęty do internatu winien mieć własną pościel.

Poszukuje się
dla fabryki sztucznego kamienia i dachówek we Lwowie, ul. Janowska 108, suchej grabiny do kół zębatych; 50.000 ramek do dachówek; Kilkadziesiąt metrów rur żebrowych; Tokarni używanej w dobrym stanie (4 m długiej); Piły cyrkularnej do rżnięcia drzewa.

Zgłoszenia przyjmuje Zarząd fabryki.

1. 3.
